

О. М. Мироненко

Надвищий суд

НАДВИЩИЙ СУД – судовий орган в Україні за часів Директорії УНР 1919–20. Ін. назва – Народниц. суд. Перші такі суди з’явилися в січні 1919 після ліквідації Державного сенату Української Держави, створ. гетьманом П. Скоропадським. Натомість відновлено Ген. суд, що існував за УЦР, але зі зміною назв: «Ген. суд» і «ген. судді» – на Н. с. і «надвищі судді». У ст. 1 відповід. закону УЦР зазначено: «Надвищий суд Української Народної Республіки складається з трьох департаментів: цивільного, карного та адміністративного і виконує на цій території України всі функції, які перед утворенням Генерального суду належали російському Правительствуючому сенатові, а також касаційні функції Головного військового суду, якщо їх не змінено іншими законами України». До Н. с. мало входити 38 суддів (один із них – порадуючий): 15 – в адм. департаменті, 10 – у карному, 13 – у цивіл.; при кожному з департаментів – посади прокурорів (на чолі зі старшим прокурором): 8 – при адм., 6 – при карному, 7 – при цивільному. Окрім них, передбачено посади 10-ти секр. суду, 22-х їхніх пом., 4-х секр. прокурорів, 10-ти реєстраторів, 5-ти судових возних, 1 скарбника, 1 ексекютора, 70-ти канцеляр. урядовців. Передбачено в складі Н. с. і заг. зібрання, але, на відміну від Держ. сенату Української Держави, обирати до нього штат. суддів було заборонено. Діяльність Київ., Харків., Одес. судових палат припинено, замість них передбачено відновлення роботи Київ. і створення Харків. й Одес. апеляц. судів (суддів до їхнього складу за внесенням Міністра юстиції мала призначити Директорія УНР). Однак обставини воєн. часу не дозволили утворити Харків. і Одес. апеляц. суди. 31 червня 1919 Рада нар. міністрів УНР змогла суто формально розпочати діяльність Київ. апеляц. суду і тільки у складі одного департаменту для всіх категорій справ. Система окружних судів, мирових судів і з’їздів мирових суддів формально залишалася майже непорушною. 19 лютого 1919 Директорія УНР видала Закон «Про вибори та призначення мирових суддів». Згідно з ним, голів з’їздів мирових суддів і мирових суддів, затв. на посадах гетьманом П. Скоропадським, з одного боку, вважали звільненими, а з ін. – зобов’язали продовжувати виконання своїх функцій до обрання нового складу суддів. Водночас Директорія УНР надала повноваження Міністрові юстиції призначити на строк до січня 1921 мирових суддів і голів з’їздів мирових суддів. У місцевостях, де дозволяли обставини, таких суддів мали обирати органи волос. і повіт. самоврядування на підставі закону Тимчас. уряду Росії від 4 травня 1917, однак до нього внесено певні зміни. Так, мировими судьями могли бути обрані

громадяни УНР віком від 25 р. з обов'язк. серед. освітою, а також ті, хто відомий «як корисний діяч на громадській ниві при умові, якщо він не менше трьох років займав посади, на яких міг придбати належний досвід і знання в провадженні судових вправ». До судових органів часів Директорії УНР належали також Надзвичайні військові суди в Українській Народній Республіці, польові, військ.-польові та ін. Н. с.

Рекомендована література

1. Міцук О. Доба Директорії УНР: спомини і роздуми. Л., 1938;
2. Мироненко О. М. Витоки українського революційного конституціоналізму 1917–1920 рр.: Теор.-методол. аспект. К., 2002.

Бібліографічний опис:

Надвищий суд / О. М. Мироненко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2020. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-71513>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).